"अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत"

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव

परिपत्रक क्र. 48 /1998

विषय :-- सुधारित अभ्यासक्रम जुलै,1998 पासून लागू करणेबाबत.

मा.विद्यापीठ अधिकार मंडळाने घेतलेल्या निर्णयानुसार उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठाशी संलग्नीत असलेल्या सर्व पदव्युत्तर कला महाविद्यालयांचे मा.प्राचार्य यांना कळविण्यात येते की, जुलै,1998 पासून एम.ए. भाग-2 वर्गातील मराठी विषयासाठी नविन सुधारित अभ्यासक्रम अंमलात येत आहे. करिता, सदर विषयांचा पूर्वीचा जुना अभ्यासक्रम जुलै, 1998 पासून शिकविण्यात येऊ नये. तसेच जुलै, 1998 पासून लागू करण्यात आलेल्या सदर विषयाच्या अभ्यासक्रमाची प्रत सोबत आपल्या माहितीसाठी पाठविलेली आहे.

करिता, मा.प्राचार्य, पदव्युत्तर कला महाविद्यालय यांना विनंतीपूर्वक कळविण्यात येते की, त्यांनी या परिपत्रकाचा आशय व सदरचा नविन सुधारित अभ्यासक्रम आपल्या महाविद्यालयातील संबंधित प्राध्यापक आणि विद्यार्थी यांच्या नजरेस आणावा.

उमवि/12/NewSyll/3060 /98

दिनांक :- 10.7.1998.

जळगांव.

उपकुलसचिव,

प्रवेश/पात्रता विभाग.

प्रत माहितीसाठी रवाना :-

1) मा.अधिष्ठाता, कला व ललितकला विद्याशाखा.
2) मा.चेअरमन, व सर्व सदस्य, मराठी अभ्यासमंडळ.
3) उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठाशी संलग्नीत असलेल्या सर्व पदव्युत्तर कला महाविद्यालयांचे मा.प्राचार्य.
4) मा.परीक्षा नियंत्रक, उमवि, जळगांव.
5) मा.उपकुलसचिव, परीक्षा-पूर्वार्धे/संलग्नीकरण विभाग, उमवि, जळगांव.
6) मा.सहा.कुलसचिव, परीक्षा-उत्तरार्धे, सभा व दप्तर विभाग, उमवि, जळगांव.
7) मा.सिस्टीम ॲनॅलिस्ट, उमवि, जळगांव.

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव

एम.ए.भाग-2 मराठी अभ्यासक्रम जुलै, 1998 पासून लागू

प्रश्नपत्रिका क्रमांक – ५

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास

इ.स. १९२० ते १९८०

उद्दिष्टये – १] १९२० ते १९८० ह्या कालखंडानंतर वाङ्मय प्रकारांच्या प्रवृत्ती प्रेरणा, परंपरा यांचा स्थूल अभ्यास

१] ह्या कालखंडातील विविध वाङ्मय प्रकारांच्या संदर्भात प्रमुख लेखकांची नोंद करणे.

२] ह्या कालखंडात व्यक्त झालेल्या नव्या वाङ्मयीन जाणिवा आणि त्यांच्या पार्श्वभूमीवर विविध वाङ्मय प्रकारांच्या वाटचालीचा परिचय करुन देणे.

प्रथम सत्र – १. पार्श्वभूमी २] काव्य ३] कादंबरी ४] निबंध लघुनिबंध

तासिका १० घटक – १ पार्श्वभूमी

१] इ.स. १९२० ते १९८० या काळातील साहित्याची पार्श्वभूमी व पूर्वपिठीका

२] या कालखंडातील समाज जीवनातील राजकीय सांस्कृतिक, धार्मिक, वैज्ञानिक, औद्योगिक अंगांच्या अनुरोधाने साहित्याचा स्थूल परिचय

३] या कालखंडातील महत्वाच्या वाङ्मयीन घडामोडी आणि त्यांचा साहित्याशी असलेला संबंध. गाजलेल्या वाङ्मयीन वादांची स्थूल माहिती.

४] या कालखंडातील वाङ्मयीन नियतकालिकांचे कार्य

१० घटक – २ काव्य

[१९२० ते १९८० या कालखंडातील प्रमुख कवी व काव्यप्रवाह ह्यांचा परिचय करुन देणे]

– रविकिरण मंडळाचे काव्य व त्यातील कवी वैशिष्टये

–अभिजात काव्याची परंपरा

– नवकाव्य व नवकाव्याचे विशेष व या कालखंडातील प्रमुख कवी, कवयित्री आणि त्यांच्या काव्याचा परिचय नवकवितेचे पुढचे वळण.

– संतप्त तरुण कवींची पिढी आणि दलित व विद्रोही कविता, अनियतकालिकांची चळवळ आणि त्यातील महत्वाचे कवी व त्यांच्या काव्याचा परिचय.

१० घटक – ३ कादंबरी

३० तासिका १९२० ते १९८० या कालखंडातील प्रमुख कादंबरीकार त्यांच्या कादंबरी लेखनाची पार्श्वभूमी, वैशिष्टये व त्यांचे वाङ्मयीन कार्य.

– नवकादंबरीची वैशिष्टये [संज्ञाप्रवाही मनोविश्लेषणात्मक प्रेरणा, जीवनदर्शन.

– ग्रामीण प्रादेशिक कादंबरी

– ऐतिहासिक व पौराणिक कादंबरीचे नव्याने लेखन चरित्रात्मक कादंबरी आत्मचरित्रात्मक कादंबरी, देशीपणाची संकल्पना

– नवकादंबरी अस्तित्ववादी कादंबरी, राजकीय कादंबरी वैज्ञानिक कादंबरी स्त्री कादंबरीकार

१० घटक – ४ निबंध – ललितनिबंध

४० तासिका १. ह्या कालखंडातील प्रमुख निबंधकार, निबंधलेखनाची पार्श्वभूमी, वैशिष्टये वाङ्मयीन कार्य

२. गुजगोष्टी, लघुनिबंध प्रमुख लघुनिबंधकारांचा परिचय व लेखनाची वैशिष्टये.

३. ललित निबंधाचा अवतार, प्रमुख ललित निबंधलेखकाचा परिचय व लेखनाची वैशिष्टये.

एम. ए. भाग- २
प्रश्नपत्रिका क्रमांक

सत्र दुसरे

नाटक, कथा, चरित्र – आत्मचरित्र, ललितगद्य, प्रवासवर्णने,

१० तासिका घटक – ५ नाटक

१. १९५० नंतर क्षीण होत जाणारी नाट्यधारा, चित्रपट सृष्टीचा उदय, तत्कालीन विकासाचे नाट्यलेखन, नाट्यकलेला संजीवन देणारे महत्त्वाचे नाटककार [वरेरकर, अत्रे, रांगणेकर, कानेटकर, तेंडुलकर इ.]
२] १९५५ नंतरचे नाट्यसाहित्य पाश्चात्त्य रंगभूमीवरील परिवर्तने, वाद, नवप्रवाहांचा मराठी रंगभूमीवरील परिणाम घडून आलेल्या नाट्यकृती.
३] मराठीतील प्रायोगिक व व्यावसायिक नाटके व नाटककार यांचा परामर्श नवनाट्य, ननाट्य, लोकनाट्य आणि दलित रंगभूमी.
४] फार्स, प्रहसने, एकांकिका, एकपात्री, प्रयोग, पथनाट्य, इत्यांचा स्थूल आढावा.

१० तासिका घटक – ६ कथा

२० तासिका १] १९२० नंतरचे महत्त्वाचे कथाकार आणि त्यांचे कथेसंबंधातील वाङ्मयीन कार्य
२] नवकथेचा उदय व विकास. या प्रवाहातील प्रमुख नवकथाकार व त्यांचे कार्य
३] नवकथाकारांच्या नंतरच्या पिढीतील कथाकार व त्यांच्या कथालेखनाची वैशिष्ट्ये.
४] १९६० नंतरच्या कथाकारांचा परिचय व त्यांच्या कथा- वाङ्मयाची वैशिष्ट्ये.
५] दलितकथा – ग्रामीण कथा – विज्ञानकथा – [illegible] विनोदीकथा
६] स्त्री कथाकारांचा आढावा.

१० घटक – ७ चरित्र – आत्मचरित्रे

१९२० नंतरची प्रमुख चरित्रे, आत्मचरित्रे
स्त्री लेखक, पुरुषलेखक, नाटक, चित्रपट कलावंत, गायक साहित्यिक इत्यादि. व दलित आत्मकथने, स्त्रियांची आत्मकथने, श्रमिकांची आत्मकथने, विविध चरित्रे आत्मचरित्रे यांचा आढावा.

१० घटक – ८ ललितगद्य व प्रवासवर्णने

४० तासिका १] ललितगद्य लेखनाचे नवे दालन, प्रमुख लेखक – लेखिकांचा परिचय, वैशिष्ट्ये वाङ्मयीन कार्य
२] आठवणी, अनुभव, व्यक्तिचित्रे इत्यांच्या अंगाने आलेल्या लेखनाचा आढावा.
३] १९२० नंतरची प्रवासवर्णने, प्रवासवर्णनातील नवीनता व समृद्ध झालेले नवे दालन
४] प्रवासवर्णन लेखनातील वेगवेगळे प्रयोग, त्याचा परिचय.

संदर्भ ग्रंथ

१] मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ४,५ व ६ म.सा.प. पुणे
२] मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : अ.ना. देशपांडे
३] प्रदक्षिणा भाग १ व २: कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
४] अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी – सदाफ–हाडे
५] भारतीय स्वातंत्र्य लढा आणि मराठी लेखक – सदाफ–हाडे
६] राजकीय चळवळ आणि मराठी नाट्यसृष्टी – ना.कृ. शनवारे
७] मराठी साहित्य : प्रेरणा व स्वरूप – संपादक गो.मा. पवार
८] स्त्रीप्रश्नांची चर्चा १९ वे शतक – प्रतिभा रानडे
९] स्त्री स्वातंत्र्य वादिनी : विसाव्या शतकातील परिवर्तन – विनया खडपेकर

१०] मराठी कादंबरीचे पहिले शतक : कुसुमावती देशपांडे
११] धार आणि काठ : नरहर कुरुंदकर
१२] आधुनिक मराठी कविता : रा. श्री. जोग.
१३] मराठी कविता : १९४५ ते १९६५ संपादक. रा. श्री. जोग.
१४] मराठी कविता : स्वरूप आणि विवेचन : निशिकांत ठकार
१५] मर्ढेकरांची कविता : धों. वि. देशपांडे
१६] मराठी रंगभूमी आणि नाट्यवाङ्मय : श्री. ना. बनहट्टी
१७] मराठी वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना : संपा. द. दि. पुंडे
१८] मराठी कथा : इंदुमती शेवडे
१९] टीकास्वयंवर = भालचंद्र नेमाडे
२०] टीका विवेक – श्री. के. क्षीरसागर
२१] महाराष्ट्र जीवनखंड १ व २ : संपा. गं. बा. सरदार
२२] खडक आणि पाणी : गंगाधर गाडगीळ
२३] परंपरा आणि नवता : गो. वि. करंदीकर
२४] मराठी साहित्य समालोचन : वि. सी. सरवटे
२५] पहिली परंपरा : द. भि. कुलकर्णी
२६] दुसरी परंपरा : द. भि. कुलकर्णी
२७] महाराष्ट्राच्या जीवनातील स्थित्यंतरे आणि त्याचा साहित्यावर व सर्वंकष संस्कृतीवर झालेला परिणाम : श्री. पंडित
२८] समकालीन साहित्य : मृणालिनी पाटील
२९] मराठी ज्ञानप्रसारक : वा. ल. कुलकर्णी
३०] विविध ज्ञानविस्तार : स्वरूप व कार्य : वा. ल. कुलकर्णी
३१] अर्वाचीन मराठी गद्याची पूर्वपीठीका : गं. बा. सरदार
३२] मराठी वाङ्मयाभिवृध्दीसंबंधी टीपण : म. गो. रानडे
३३] नावल व नाटक यांविषयी निबंध : का. बा. मराठे
३४] कोल्हटकरांचा लेखसंग्रह भाग-१, भाग-२ संपा. वि. स. खांडेकर
३५] केळकर लेखसंग्रह भाग-१ व भाग-२ [मोटे प्रकाशन]
३६] राजवाडे लेखसंग्रह [साहित्य अकादेमी, दिल्ली]
३७] निबंधमाला : विष्णुशास्त्री चिपळूणकर
३८] काही निबंध : शरदचंद्र मुक्तिबोध
३९] साहित्यविचार : दि. के. बेडेकर
४०] नववाङ्मयीन प्रवृत्ती आणि प्रवाह : रा. ग. जाधव
४१] आंबेडकरी चळवळ : य. दि. फडके
४२] डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या चळवळीची पार्श्वभूमी : चांगदेव खैरमोडे
४३] मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास : व. दि. कुलकर्णी
४४] पत्रकार डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर : डॉ. गंगाधर पानतावणे
४५] मराठी रंगभूमीचा पूर्वरंग : कृ. बा. मराठे
४६] मराठी लेखिका चिंता व चिंतन : भालचंद्र फडके
४७] विसाव्या शतकातील महाराष्ट्र : खंड १, २, ३ य. दि. फडके
४८] म. फुले – गं. बा. सरदार
४९] विचारयात्रा : दि. के. बेडेकर

प्रश्नपत्रिका ६

[पहिले सत्र]लोकसाहित्य आणि खानदेशी लोकसाहित्य

उद्देश

लोकसाहित्याचे स्वरूप समजून घेणे, लोकसाहित्याच्या इतर ज्ञानक्षेत्रांशी असलेला संबंध लक्षात घेणे, लोकसाहित्याच्या अभ्यासाच्या नव्या दिशा जाणून घेणे. लोकसाहित्याचे विविध प्रकार समजावून घेऊन खानदेशी लोकसाहित्याची वैशिष्ट्ये जाणून घेणे.

पहिले सत्र

तासिका

१३ घटक १ : लोकसाहित्याची संकल्पना

[अ] लोकसाहित्य - व्याख्या [लोक व साहित्य या घटकांचे स्पष्टीकरण]

[आ] लोकसाहित्याची व्याप्ती [घटकांगे]

[इ] लोकसाहित्याचा धर्म, इतिहास, भाषाशास्त्र, मानववंशशास्त्र, समाजशास्त्र, मानसशास्त्र, दैवतकथाशास्त्र, इत्यांच्याशी असलेले अनुबंध.

[ई] लोकसाहित्याचे सामाजिक, राष्ट्रीय, सांस्कृतिक जीवनाशी असलेले अनुबंध.

१३ घटक २ : लोकसाहित्याचा अभ्यास

[अ] लोकसाहित्याच्या अभ्यासाची आवश्यकता - शास्त्र आणि कला इत्यांच्या अंगाने

[आ] लोकसाहित्याच्या अभ्यासाची पाश्चात्य, भारतीय आणि महाराष्ट्रातील परंपरा [प्रमुख अभ्यासकांच्या कार्यवैशिष्ट्यांचा स्थूल परिचय]

[इ] लोकसाहित्याच्या सर्वेक्षण, संकलन, संपादनाच्या पद्धती - अभ्यासातील अडचणी, अभ्यासकाने पाळावयाची पथ्ये.

[ई] लोकसाहित्याच्या अभ्यासाच्या नव्या दिशा समाजभाषावैज्ञानिक दृष्टिकोन, स्त्रीवादी दृष्टिकोन, संज्ञापनकला, तौलनिक अध्ययन.

लोकसाहित्य आणि खानदेशी लोकसाहित्य

घटक ३ : लोकसाहित्याचा, मराठी साहित्यावर प्रभाव

१४ [ ]

४० तासिका [अ] लोकसाहित्य आणि महाकाव्य [लोकरामायण लोकमहाभारत]

[आ] लोकसाहित्य आणि संतसाहित्य

[इ] लोकसाहित्य आणि अर्वाचीन मराठी साहित्य

१. लोकसाहित्य आणि प्रादेशिक साहित्य

२. लोकसाहित्याचा मराठी नाटक आणि रंगभूमी वरील प्रभाव

३. मराठी साहित्यातील प्रयोगशीलता आणि मराठी साहित्य.

सत्र दुसरे

खानदेशी लोकसाहित्य

घटक ४ : खानदेशाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी

तासिका१३ [अ] खानदेशाचे भौगोलिक क्षेत्र, निसर्ग व सांस्कृतिक व इतिहासाची वैशिष्ट्ये.

[आ] खानदेशातील लोकजीवन, परंपरा व बोली.

[इ] खानदेशी संस्कृतीचा शेजारच्या प्रांतांच्या संस्कृतीशी असलेला अभ्यास.

घटक ५ : प्रमुख लोकसाहित्य प्रकार व खानदेशातील त्याचे स्वरूप.

१३ तासिका [अ] लोकगीते स्वरूप व प्रकार.

१. खानदेशी वही, लोककथा गीते.

२. दैवतगीते :- कानबाई गीते, गौराई गीते, खंडोबागीते व इतर गीते.

३. सण - उत्सव प्रसंगोची गीते. , विधीगीते.

[आ] लोककथा : प्रकार व वैशिष्ट्ये.

आशयदृष्टया आणि भाषिक, वाङ्:मयीनदृष्टया विचार.

[इ] लोकनाट्य : स्वरुप व आकृतीबंध

१. खानदेशी ललीत [भवाडा / बोहाडा]
घटक, आकृतीबंध आणि सादरीकरणाचे स्वरुप.

२. खानदेशी तमाशा
घटक, आकृतीबंध आणि सादरीकरणाचे स्वरुप.

१४ तासिका [ई] खानदेशी म्हणी, वाक्प्रचार, उखाणे :-
वाङ्मयीन वैशिष्टये आणि क्षेत्रिय संस्कृती वैशिष्टये.

घटक ६ : खानदेशातील आदिवासींचे लोकसाहित्य :

४० तासिका [अ] खानदेशातील आदिवासी : भाषा व लोकजीवन

[आ] भिल्ल लोकसाहित्य

[इ] कोकणी, मावची पावरा या आदिवासींचे लोकसाहित्य.

[ई] बंजारा/ गोरबंजारा ह्यांचे लोकसाहित्य.

लोकसाहित्य आणि खानदेशी लोकसाहित्य संदर्भ ग्रंथ

१] लोकसाहित्याची रुपरेखा – दुर्गा भागवत
२] धर्म आणि लोकसाहित्य – दुर्गा भागवत
३] लोकसाहित्याचे स्वरुप – प्रभाकर मांडे.
४] अहिराणी लोकसाहित्य – दा. गो. बोरसे.
५] अहिराणी लोकसाहित्य – कृष्णा पाटील
६] लोकसाहित्य : उद्गम आणि विकास – शरद व्यवहारे.
७] लोकसाहित्याचे अंत:प्रवाह – प्रभाकर मांडे
८] लोकसाहित्य स्वतंत्र अभ्यासक्षेत्र – गं. ना. मोरजे
९] अहिराणीची कुळकथा – भा. रं. कुळकर्णी
१०] भिल्लांचे वाङ्मयवैभव – संपा. सौ. विजया जडे, सोनार
११] खानदेशी साहित्य सुरभी – डॉ. बापुराव देसाई.
१२] लोकसाहित्य शोध आणि समीक्षा – रा. चिं. ढेरे
१३] संतसाहित्य आणि लोकसाहित्य – रा. चिं. ढेरे.
१४] लोकसंचित – तारा भवाळकर
१५] खानदेशातील लोकदेवता : कानबाई – प्रा. पुष्पा करनकाळ, गोदावरी प्रकाशन, औरंगाबाद.
१६] कानबाईची गाणी – संपा. प्रा. पुष्पा करनकाळ, सविता प्रकाशन, औरंगाबाद.
१७] खानदेशातील वेद्री वाङ्मय – प्रा. शालिनी नारखेडे.
१८] लोकरंग – डॉ. प्रभाकर मांडे.

प्रश्नपत्रिका ७

ग्रामीण आणि दलित साहित्य प्रवाह

सत्र पहिले – ग्रामीण साहित्य प्रवाह

१. ग्रामीण साहित्याच्या निर्मितीची कारण परंपरा स्वरूप व कार्य समजावून देणे.
२. ग्रामीण साहित्यातील विविध वाङ्मयीन प्रकारांचा विकास व योगदानाची मीमांसा करणे.

घटक विश्लेषण –

१. ग्रामीण साहित्याची संकल्पना व स्वरूप
२. ग्रामीण साहित्याचे वेगळेपण.
३. ग्रामीण साहित्याच्या प्रेरणा
४. ग्रामीण साहित्य आणि सामाजिक – सांस्कृतिक चळवळ
५. ग्रामीण साहित्य आणि सामाजिक बांधिलकी
६. ग्रामीण साहित्य आणि परिवर्तन
७. ग्रामीण साहित्य आणि कलात्मकता. ग्रामीण साहित्य आणि नव्या अभिव्यक्तीची जडण-घडण. ग्रामीण साहित्य आणि बोलीभाषा, ग्रामीण साहित्य आणि बदलती खेडे. ग्रामीण साहित्यातील निवेदन आणि ग्रामीण साहित्याचा आकलोबध.
८. ग्रामीण साहित्यातील वाङ्मय प्रकारांचा विकास [स्वातंत्र्यपूर्व ते १९६० नंतर] स्थूलमानाने अभ्यास.
   अ. ग्रामीण कादंबरी
   ब. ग्रामीण कथा
   क. ग्रामीण कविता
   ड. ग्रामीण ललित गद्य.
   इ. ग्रामीण नाटक.

सत्र दुसरे – दलित साहित्य प्रवाह

उद्देश – १. दलित साहित्याच्या निर्मिती मागील कारणपरंपरा अभ्यासणे. [चळवळीच्या अंगाने]
२. दलित साहित्यातून व्यक्त होणाऱ्या वेदना व विद्रोहाचे स्वरूप जाणून घेणे.
3. दलित साहित्यातील प्रेरणा विविध वाङ्मयीन प्रकारांचा विकास आणि योगदानाचा विचार करणे.

घटक विश्लेषण –

१. दलित साहित्य / संकल्पना आणि स्वरूप
२. दलित साहित्य निर्मिती मागील प्रेरणा
३. दलित साहित्य आणि म.फुले यांचे तत्वज्ञान
४. दलित साहित्य आणि आंबेडकरांचे तत्वज्ञान [आंबेडकरी तत्वज्ञान व बुद्ध तत्वज्ञान]
५. दलित साहित्य आणि मार्क्सवादी तत्वज्ञान
६. दलित साहित्य आणि मानवतावादी दृष्टीकोन
७. दलित साहित्य आणि विज्ञाननिष्ठा
८. दलित साहित्य आणि आधुनिकता
९. दलित साहित्याचे वेगळेपण.
१०. दलित साहित्यातील नकार, विद्रोह, आक्रोश.
११. दलित साहित्य आणि सामाजिक बांधीलकी
१२. दलित साहित्य आणि बोलीभाषा
१३. दलित साहित्यातील वाङ्मयीन प्रकारांचा विकास, [स्वातंत्र्यपूर्व ते १९६० नंतर [स्थूलमानाने अभ्यास.

अ – दलित कविता
ब – दलित आत्मकथने
क – दलित कथा
ड – दलित नाटक
इ – दलित कादंबरी
ई – आंबेडकरी शाहिरी
उ – दलित साहित्य समीक्षा

१४. दलित साहित्याचे योगदान [साहित्य विषयक, समीक्षा विषयक आणि दलित चळवळी विषयक]

१५. दलित साहित्यावरील आक्षेप आणि निराकरण.

संदर्भ ग्रंथ

ग्रामीण साहित्य

१] ग्रामीण साहित्य स्वरूप आणि समीक्षा – डॉ. आनंद यादव

२] ग्रामीणता साहित्य आणि वास्तव – डॉ. आनंद यादव

३] ग्रामीण साहित्य : स्वरूप आणि शोध – डॉ. नागनाथ कोत्तापल्ले

४] ग्रामीण साहित्य : एक चिंतन – डॉ. द. ता. भोसले

५] ग्रामीण साहित्य – डॉ. भा. दि. फडके/डॉ. कृष्णा किरवले [यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ प्रकाशन]

६] अश्वत्थाची सळसळ – प्रा. रा. ग. जाधव

७] ग्रामीण कथा – वासुदेव मुलाटे

८] ग्रामीण कादंबरी – डॉ. रविंद्र ठाकूर

दलित साहित्य

१] दलित साहित्य : वेदना आणि विद्रोह, डॉ. भा. दि. फडके

२] दलित कविता – प्रा. म. सु. पाटील

३] दलित वाङ्मय – प्रेरणा आणि प्रवृत्ती – शंकरराव खरात

४] दलितांचे विद्रोही वाङ्मय – म. ना. वानखेडे.

५] दलित साहित्य : एक आक्रमण – प्रा. बाळकृष्ण कवठेकर

६] दलित साहित्याचे निराळेपण – डॉ. प्रभाकर मांडे

७] मार्क्सवाद व मराठी साहित्य – डॉ. वि. स. जोग

८] दलित स्वकथने – आरती कुसरे-कुलकर्णी

९] दलित साहित्य : चर्चा आणि चिंतन – डॉ. गंगाधर पानतावणे

१०] आंबेडकरी शाहिरी : एक शोध – डॉ. कृष्णा किरवले

११] दलित चळवळ आणि साहित्य – डॉ. कृष्णा किरवले

१२] दलित साहित्य : एक सामाजिक, सांस्कृतिक अभ्यास – प्रा. गो. म. कुलकर्णी

१३] दलित रंगभूमी : डॉ. भा. दि फडके

१४] निळी पहाट : प्रा. रा. ग. जाधव

१५] परिवर्तनवादी प्रवाहांची तौलनिक समीक्षा – डॉ. श्रीपाल सबनीस

...८

प्रश्नपत्रिका क्र. ७ [विशेष स्तर]
ग्रामीण आणि दलित साहित्य प्रवाह

<u>तासिकांची विभागणी</u>

सत्र पहिले – ग्रामीण साहित्य प्रवाह –

१] ग्रामीण साहित्य : निर्मितीची कारणपरंपरा – स्वरूप– कार्य –	४ तासिका
	४ तासिका
२] विविध वाङ्मय प्रवाह : विकास व योगदान –	०८ तासिका
३] ग्रामीण साहित्यातील वाङ्मय प्रकार : विकास–	
१] कादंबरी [ग्रामीण]	०८ तासिका
२] कथा [ग्रामीण]	०८ तासिका
३] कविता [–"–]	०८ तासिका
४] नाटक [–"–]	०४ तासिका
५] ललित गद्य [–"–]	०४ तासिका
	३२ तासिका
	एकूण ४० तासिका

सत्र दुसरे
दलित साहित्य प्रवाह

१] दलित साहित्याच्या निर्मिती मागील कारणपरंपरा	०४ तासिका
२] वेदना–विद्रोहाचे स्वरूप–प्रेरणा–विकास इ.	०४ तासिका
	०८ तासिका
घटक क्र. २ घटक १ ते १२ प्रत्येकी एक तासिका	१२
	१२ तासिका

घटक क्र. ३

दलित साहित्यातील वाङ्मयीन प्रकारांचा विकास–

१] दलित कविता २] दलित आत्मकथने ३] दलित कथा ४] दलित नाटक ५] दलित कादंबरी ६] दलित आदिवासी साहित्य ७] समीक्षा	प्रत्येकी दोन तासिका
	१४ तासिका

घटक क्र. ४ ४.१ दलित साहित्याचे योगदान	३ तासिका
४.२ दलित साहित्यावरील आक्षेप/निराकरण	३ तासिका
	०६ तासिका
	एकूण ४० तासिका

गुणांची विभागणी

एम.ए. भाग-२ मराठी

सर्व प्रश्नपत्रिकांचे स्वरूप पुढीलप्रमाणे राहील.

वेळ :- ३ तास — एकुण गुण १००

१] सर्व प्रश्न आवश्यक

२] दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

प्र.१ला	दीर्घोत्तरी १ प्रश्न किंवा दीर्घोत्तरी एक प्रश्न	- २० गुण
प्र.२ रा	दीर्घोत्तरी एक प्रश्न किंवा दीर्घोत्तरी १ प्रश्न	- २० गुण
प्र.३ रा	दीर्घोत्तरी १ प्रश्न किंवा दीर्घोत्तरी १ प्रश्न	- २० गुण
प्र.४ था	दीर्घोत्तरी एक प्रश्न किंवा दीर्घोत्तरी १ प्रश्न	- २० गुण
प्र.५ वा	पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा - ४ पैकी २	
	अ - २ पैकी १	- १०
	आ = २ पैकी १	- १०

टीप: प्रश्नपत्रिकेतील १ ला, दुसरा व प्र. ५[अ] हे पहिल्या सत्रातील अभ्यासक्रमावर आधारित तर ३,४,५[आ] हे प्रश्न दुसऱ्या सत्रातील अभ्यासक्रमावर आधारलेले असतील.

प्रश्नपत्रिका ८
[ऐच्छिक]
वैचारिक साहित्य

उद्दिष्टये :

१. वैचारिक वाङ्मयाची संकल्पना स्पष्ट करणे
२. वैचारिक वाङ्मयाच्या निर्मितीप्रेरणा समजावून घेणे
३. सामाजिक जडण घडणीतील वैचारिक वाङ्मयाचे स्थान स्पष्ट करणे
४. वैचारिक वाङ्मयाचा आकृतीबंध व शैलीवैशिष्टये यांचे आकलन करणे.
८ तासिका ५. वाङ्मयइतिहासातील वैचारिक वाङ्मयाचे महत्त्व समजावून घेणे.

वरील उद्दिष्टांनुसार पुढील साहित्यकृतींचा चिकित्सक अभ्यास

सत्र १ ले

१६ तासिका १. "शतपत्रे" – लोकहितवादी
१६ तासिका २. सावरकरांचे निबंध – संपा. विद्याधर पुंडलिक
४० तासिका

सत्र २ रे

२० तासिका १. नव्या युगाची स्पंदने – गं. बा. सरदार
२० तासिका २. विचारशिल्पे [लक्ष्मणशास्त्री जोशींचे निवडक लेख]
संपा. रा. ग. जाधव.
४० तासिका

संदर्भ ग्रंथ

१. समाज परिवर्तनाच्या दिशा – डॉ. जनार्दन वाघमारे [साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद]

प्रश्नपत्रिका ८
[ऐच्छिक]

वाङ्मयीन वाद – संकल्पना व स्वरूप

उद्दिष्टये

१. वैचारिक साहित्यक्षेत्राशी संबंधित विविध वाङ्मयीन वादांच्या संकल्पना व त्यामागील तत्त्वज्ञान समजावून घेणे, त्या वादाशी संबंधित परिभाषेचे आकलन करणे.

२. त्या त्या वाङ्मयीन वादाचा साहित्य निर्मितीशी व मूल्यमापन प्रक्रियेशी असलेला संबंध स्पष्ट करणे

३. त्या त्या वादाशी संबंधित मराठी साहित्याचा परिचय करून घेणे व विशिष्ट वादाशी संबंधित ठळक वाङ्मयकृतींचे या मर्मदृष्टीतून समीक्षण करणे.

०८ तासिका उपरोक्त मुद्दयांच्या आधारे वाङ्मयीन वादांचा निर्दिष्ट कलाकृतींच्या साहाय्याने चिकित्सक अभ्यास.

सत्र पहिले

घटक १ अभिजाततावाद
०६ तासिका १.१ पूर्वपिठीका, तत्त्व, वैशिष्टये, मराठीतील साहित्य
०६ तासिका १.२ विश्लेषणासाठी वाङ्मयकृती :-
चंद्रशेखरांची कविता–गोदागौरव

घटक २ सौंदर्यवाद
०६ तासिका २.१ पूर्वपिठीका, तत्त्व, वैशिष्टये, मराठीतील साहित्य
०६ तासिका २.२ विश्लेषणासाठी वाङ्मयकृती
बालविहग [बालकवींची कविता]
संपा. अनुराधा पोतदार

घटक ३ वास्तववाद

०४ ३.१ पूर्वपिठीका , तत्व, वैशिष्टये, मराठीतील साहित्य

०४ ३.२ विश्लेषणासाठी वाड्मयकृती
माहिमची खाडी [कादंबरी]
ले. मधु मंगेश कर्णिक

०८ तासिका]

४० तासिका

सत्र २ रे

०४ तासिका घटक ४ अतिवास्तववाद

०५ ४.१ पूर्वपिठीका, तत्व, वैशिष्टये, मराठीतील साहित्य

०५ ४.२ विश्लेषणासाठी वाड्मयकृती
अजगर [कादंबरी]
ले. चि. त्र्यं. खानोलकर

१४ तासिका

३ घटक ५ अस्तित्ववाद

५ ५.१ पूर्वपिठीका, तत्व, वैशिष्टये, मराठीतील साहित्य

५ ५.२ विश्लेषणासाठी वाड्मयकृती
काळोखाचे अंग [कादंबरी]
ले. ए. वि. जोशी

१३ तासिका

घटक ६ स्त्रीवाद

३ ६.१. पूर्वपिठीका, तत्व, वैशिष्टये, मराठीतील साहित्य

५ ६.२. विश्लेषणासाठी वाड्मयकृती

५ – आहे मनोहर तरी – [आत्मचरित्र]
ले. सुनीता देशपांडे

१३ तासिका

एकूण ४० तासिका

संदर्भ ग्रंथ

१] वाड्मयीनवाद : म.सा.प. प्रकाशन
२] वाड्मयीन वाद [गो.म. कुलकर्णी गौरव ग्रंथ] मेहता पब्लिकेशन
३] साहित्यातील संप्रदाय : रा. शं. वाळिंबे
४] टीका विवेक; = श्री.के.क्षीरसागर
५] साहित्य सिध्दान्त रेने वेल्के, ऑस्टिन वॉरेन, अनु.सं.ग.मालशे.
६] समीक्षेची नवी रुपे – गंगाधर पाटील
७] अस्तित्ववादाची ओळख – दि.के. बेडेकर
८] महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका – अंक. २५८ जुलै – सप्टें. १९९१
९] बायकांचा जन्म : शांताबाई किर्लोस्कर
१०] स्त्री स्वातंत्र्य वाङ्मयी : विद्या बाळ/डहाणूकर

प्रश्नपत्रिका ८
[ऐच्छिक]
बालसाहित्य

उद्देश :

१] बालसाहित्याची संकल्पना, स्वरुप आणि कार्य समजावून देणे.
२] आधुनिक मराठीतील बालसाहित्याचा स्थूलमानाने ऐतिहासिक आढावा घेणे
३] बालसाहित्यातील विविध प्रकारांचा विकास कसा होत गेला याचा अभ्यास करणे.
४] एकूण मराठी साहित्यात बालसाहित्याने केलेले योगदान व त्याच्या विकासाच्या भावी दिशा.

घटक

सत्र पहिले

तासिका	
१६	१] बालसाहित्य संकल्पना, रूप, रूपवैशिष्टये व आशय अभिव्यक्तींची वैशिष्टये इत्यादिंची चिकित्सा करणे.
०४	२] बालसाहित्याचा बालमानसशास्त्राच्या दृष्टीने विचार करणे.
०४	३] बालसाहित्याच्या मौखिक आणि लिखित परंपरांचा अभ्यास करणे.
०८	४] शिशुसाहित्य, किशोर साहित्य व कुमार - साहित्य यांच्या स्वरूप-वैशिष्टयांची माहिती करून घेणे व वेगळेपणाचा विचार करणे.
०५	५] बालसाहित्याच्या लेखनामागील प्रेरणांचा विचार करणे.
०५	६] मराठीतील भाषांवरील, रूपांतरीत बालसाहित्य.
४०	

सत्र दुसरे

तासिका	
०२	७] बालसाहित्यातील साहित्यप्रकार परिकथा, बोधकथा, प्राणीकथा, उद्‌बोधकथा, बालचरित्रे [बालकांसाठी लिहिलेली थोरांची चरित्रे] बालकविता, बालगीते,
०८ तासिका	कल्पनाट्य, चित्रकथा, वैज्ञानिक बालसाहित्य, खेळ व छंद [खेळ व छंदाचा
१२ तासिका	व सांस्कृतिक संदर्भात अभ्यास] यांचा अभ्यास करणे.
१०	
१०	८. पाठयपुस्तकातील बालसाहित्याच्या स्वरूपाचा अभ्यास.
१०	९. बाल बालसाहित्याचे अध्ययन, अध्यापन आणि संशोधनाचे स्वरूप आणि दिशा.
	१०. बाल बालसाहित्याची नियतकालिके, आधुनिक पत्रकारीतेतील बालसाहित्य
४०	विभाग, बालसाहित्य - निधी [चिल्ड्रन्स बुक ट्रस्ट]

संदर्भ ग्रंथ

१] मराठी बालसाहित्य :- प्रवाह आणि स्वरूप.
लिलावती भागवत
२] बालसाहित्याची रूपरेखा
- मालतीबाई दांडेकर
३] बालवाङ्मय - देविदास बागुल
४] शालेय रंगभूमी - चंद्रकुमार डांगे.
५] "थोडेसे बालवाङ्मयासंबंधी" वाङ्मयीन मते आणि मतभेद,
- वा. ल. कुलकर्णी के. भि. ढवळे प्रकाशन, मुंबई.

प्रश्नपत्रिका ८

ऐच्छिक

तौलनिक साहित्याभ्यास व अनुवादसिद्धान्त

पहिले सत्र

घटक एक : तौलनिक साहित्याभ्यास - व्याख्या, स्वरूप व प्रयोजन.
या साहित्याभ्यासाची आवश्यकता व पूर्वेतिहास
गटे, सर वुईल्यम जोन्स इ. चे प्रयत्न -
ब्रिटीश राज्यकर्ते व विद्वान यांची भारतीय साहित्याकडे पाहण्याची
१० तासिका दृष्टी - अलीकडे झालेले विकसन

घटक दोन : विश्वसाहित्य, राष्ट्रीय साहित्य, भारतीय साहित्य. क्षेत्रीय
१० साहित्य या संकल्पनांचे स्पष्टीकरण. व परस्पर आंतर- संबंध
एक आंतरविद्याशाखीय अभ्यास म्हणून स्थान

घटक तीन : भारतीय साहित्य
१० तासिका समान आधारसूत्रे
संस्कृत साहित्यशास्त्र, लोकसाहित्य, नाथपंथ, भक्तिकाव्य व वीरकाव्य
प्रेमकाव्य इ. समान परंपरा.

-१

घटक चार प्रभाव आणि प्रभव, आदान आणि मध्यस्थी
१० तासिका आदान प्रदानाचे कारण – साहित्यिक व साहित्य आणि परंपरा ह्यांचा परस्परांवर प्रभाव – प्रभावाच्या प्रक्रियेचे स्वरूप–ध्वनि–मतप्रणाली साहित्याची सर्जक कारणे व परिणामकारी करणे – दोन्ही संकल्पनांचा एकत्र विचार – [illegible] साधर्म्याची स्पष्टीकरणे।
१] समान वस्तुबीजे २] कल्पनाबीजाचे शास्त्र , ३] नवा आशय व्यक्तविण्यासाठी इतिहास पुराणांचा उपयोग , ४] प्रभावाची आणखी उदाहरणे.

४१

सत्र दुसरे

घटक पाच : अनुवादित साहित्य :– अनुवाद प्रक्रिया
भाषांतर व अनुवाद विज्ञान – छायानुवाद, भावानुवाद, समस्या, भाषांतर रुपांतर ह्यातील फरक, रुपांतराचे स्वरूप व प्रकार.
अनुवादित साहित्याचे मूल्यमापन. १० तासिका

घटक सहा : आधुनिक काळाच्या संदर्भात, पुराणकथा, पौराणिक चरित्रे अभिजात महाकाव्य ह्यांची "भारतीय साहित्यातील" रुपे नाटकातील " सिता प्रतिमा"
१] सीता जोस्यम [नार्ला वेंकटेश्वरराव] तेलगु नाटक
२] अभिषिक्ता सीता [भा. वि. वरेरकर] ह्या नाट्यकृतीचे तौलनिक विवेचन [मराठी नाटक] . १० तासिका

घटक सात : भाषांतर संकल्पनेच्या संदर्भात पुढील साहित्य कृतींचा तौलनिक अभ्यास–
१] मेघदूत [संस्कृत] – कालीदास
२] मेघदूत [मराठी] बा. भ. बोरकर व वसंत बापट ह्यांनी केलेली भाषांतरे / अनुवाद ह्यांचा तौलनिक अभ्यास
१० तासिका

घटक ८ : प्रकारांतर/ रुपांतर संकल्पनेच्या संदर्भात पुढील साहित्य कृतींचा तौलनिक अभ्यास –
१] अंधाराच्या पारंब्या [कादंबरी] जयवंत दळवी
२] बॅरिस्टर [नाटक] जयवंत दळवी
१० तासिका

संदर्भ ग्रंथ [तौलनिक साहित्याभ्यास]

१] तौलनिक साहित्याभ्यास : संपा. डॉ. चंद्रशेखर जहागिरदार सौरभ प्रकाशन– कोल्हापूर.
२] तौलनिक साहित्याभ्यास– वसंत बापट मौज. मुंबई.
३] भारतीय साहित्य – संपा. डॉ. नगेंद्र, प्रभात प्रकाशन, दिल्ली
४] तुलनात्मक साहित्य– संपादक डॉ. नगेंद्र नॅशनल – दिल्ली
५] साहित्य सिध्दान्त – रेने वेलेक – व वॅरिन – अनु. सं. गं. मालशे
६] भाषांतर विद्या – संपा. डॉ. रमेश वरखेडे [यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.]
७] Comp r tive Liter ture Theory & Practice
Edited By 6 – Aniya or Sirishkum r

एसपी*